

Liite 2. Kooste Helsingin Maksuttomat menkat -kokeilusta

Selvitys perustuu muistiinpanoihin 20.9.2022 Teams-keskustelusta Venla Jusslinin ja Mari Kontion kanssa-

Muistiinpanot on koonnut suunnittelija Lauriina Kilpeläinen, Sosiaali- ja terveystoimen johto, Porvoon kaupunki.

Helsingissä Maksuttomat menkat -kokeilu on toteutunut syksyllä 2022 (toteutusaika elo-marraskuu) ja siihen on osallistunut neljä vapaaehtoisesti mukaan halunnutta oppilaitosta: yksi peruskoulu ja kolme toisen asteen oppilaitosta. Kokeilun maksaja on Helsingin kaupunki, tarkemmin Kasvatuksen -ja koulutuksen toimiala. Budjettiarvio kokonaisuudessaan on n. 30 000e.

Kokeiluun on osallistunut n. 700 opiskelijaa, ikähaarukka osallistujilla on ollut 11-vuotiaasta keski-ikäisiin. Alun perin oli kuitenkin varauduttu jopa 1500 osallistujaan. Ilmoittautuminen kokeiluun suljettiin määräajassa ennen kokeilun toteutumista, käytännön järjestelyjen helpottamista silmällä pitäen. Osallistujien tiedoista on pidetty ainoastaan nimilistaa, jotta toteutus mahdollistuu. Muunlainen tiedonkeruu tapahtuu kokeiluun liittyvien elektronisten kyselyiden kautta.

Helsingin kokeilun ammattikorkeakouluharjoittelija ja koordinaattori Venla Jusslin ja pedagoginen asiantuntija Mari Kontio olivat kokeilun alkumetreillä haastatelleet Helsingin yliopiston tutkija Aino Koskenniemeä, joka oli tarjonnut aiheesta ja toteutumisesta hyviä vinkkejä tutkittuun tietoon pohjaten.

Kokeilun alussa kartoitettiin Helsingin koulujen ja oppilaitosten kiinnostusta ja halukkuutta osallistua lähettämällä rehtoreille asiasta tiedote ja kysely. Tämän jälkeen osallistuvien oppilaitosten opiskelijoille/vanhemmille on lähetetty Wilma-viesti, jossa asiasta on tiedotettu sekä samalla on voinut ilmoittautua kokeiluun. Viesti on lähetetty kaikille oppilaitosten oppilaille, ottamatta kantaa sukupuoleen, ikään tai toimeentuloon.

Kaikissa neljässä oppilaitoksessa on yhteyshenkilönä opettaja, jonka kanssa koordinaattori on ollut yhteistyössä koko toteutuksen ajan. Peruskoulun kuudennen luokan oppilaiden yhteyshenkilönä asiassa on toiminut oppilaiden oma luokanopettaja. Koordinaattori on käynyt oppilaitoksissa sovituin ajoin sekä markkinoimassa tapahtumaa, että toiminut pakettien jakajana oppilaille. Kokeilun aikana on pyritty minimoimaan koulun ammattilaisten työtaakkaa koordinaattorin käytön myötä.

Kokeilun toteutus on ollut kaikille opiskelijoille mahdollinen ja siinä on peräänkuulutettu yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä kestävää kehitystä. Kuukautisköyhyys teemana on mukana kyselyssä, joka suoritetaan kaikille kokeiluun osallistuville. Kyselyä varten on luotu QR-koodi, joka vie osallistujan vastaamaan kyselyyn. QR-koodi on ollut paketissa kuukautissuojien mukana. Osallistumista kyselyyn on painotettu osana kokeilua (ja jopa pidetty edellytyksenä osallistumisesta). Vastausprosentti on Jusslinin ja Kontion mukaan ollut hyvä.

Kokeilun markkinoinnissa ja viestinnässä köyhyysaspektia ei ole otettu huomioon, vaan jätetty tarkoituksenomaisesti pois, ja näin vältetty opiskelijoiden leimaantumisen vaaraa asiasta. Kaikenlaisen kuukautisiin liittyvien tabujen rikkomisen ja asian normalisointi on ollut kokeilun kirkas tavoite ja tästä on jo kokeilun aikana saatu positiivisia tuloksia. Markkinoinnissa oli käytetty mm. postereita, flyereita ja somea.

Kuukautissuojatuotteet on alun perin kilpailutettu ja valittu kaksi toimittajaa. Yhdeltä toimittajalta hankitaan kuukautissiteet ja tamponit, toiselta kuukautiskupit. Kuukautissuojat on voinut kokeiluun ilmoittautumisen yhteydessä valita neljästä vaihtoehdosta: siteet, tamponit, siteet ja tamponit tai kuukautiskuppi. Kuukautiskuppivaihtoehdon valinneita on ollut kiitettävä määrä, huomioon ottaen tässä

kestävän kehityksen näkökulma. Kuppien valitseminen vaihtoehtoista on myös helpottanut seuraavien jakokertojen kuormaa, koska kupin on saanut vain yhden kerran (1kpl).

Toimittajilta tuotteet ovat saapuneet kaupungin postitukseen, jossa pakettien teko ja jakaminen on suoritettu vapaaehtoisesti. Tämän jälkeen valmiit paketit ovat lähetetty sisäisellä postituksella oppilaitoksiin. Pakettien saapuminen on sovittu jakopäivää edeltävälle päivälle, koordinaattori on tullut seuraavana päivänä jakamaan paketit oppilaille. Paketteja jaetaan kokeilun aikana kolme kertaa (pois lukien kuukautiskupit). Helsingin kaupunki oli tiedustellut myös kuukautissuoja-automaattien (käytössä esimerkiksi Ruotissa) mahdollisuutta, mutta näistä oli korkeiden kustannusten vuoksi luovuttu.

Peruskoulussa pakettien jaon on suorittanut luokanopettaja, toisen asteen oppilaitoksissa paketit on jaettu niin sanotun Hyvinvointikahvilan yhteydessä. Tämä on kuukausittainen tapahtuma, joka on järjestetty esimerkiksi oppilaitosten oppilaskunnan tiloissa. Kahvilan tarkoituksena on tarjota matalan kynnyksen ja avoimen tapahtuman kautta tarjota mahdollisuutta opiskelijoille tulla tapamaan muun muassa kuraattoria, psykologia, opinto-ohjaajaa tai vierailevia asiantuntijoita, kuten seurankunnan henkilökuntaa.

Pakettien jakopäivänä on koulussa kuulutettu asia yleisesti koko koululle keskusradion kautta ja kerrottu mistä ja monelta paketit voi tulla noutamaan. Kouluissa koordinaattori on myös järjestänyt asiasta aamunavauksia sekä erään maahanmuuttajapainotteisen oppilaitoksen pyynnöstä pidetty lisääntymisterveyteen liittyvä infotunti. Tällaisella avoimella toiminnalla on pyritty normalisoimaan kuukautisia sekä vähentämään aiheeseen liittyvää stigmaa.

Kokeiluun liittyen samantyyppiset asiat ovat mietityttäneet myös Helsingin kaupunkia, kuin Porvootakin, eli kuka turvaisi ja maksaisi kokeilun jatkumisen tulevaisuudessa, kaupunki vai hyvinvointialue. Jos kokeilu ei saa jatkoa, toivovat kokeilussa mukana olleet Jusslin ja Kontio, että siitä jäisi kouluihin hyviä käytäntöjä jatkoon, muun muassa sen, että suojia olisi kouluissa helpommin saatavilla ja näkyvillä, esimerkiksi terveydenhoitajan odotushuoneessa, sekä asenteiden positiivista muutosta sekä tabujen rikkoutumista.